

Ephorte:

Sak 52/15 **Studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon
og frafall – oppfølging av etatstyringsmøtet**

Drøftingssak

Notat fra Studieadministrativ avdeling

Notat

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 14. oktober 2015

Ephorte:

Bakgrunn

Etter etatsstyringsmøtet 3. juni 2015 fikk UiB tilbakemeldinger fra KD. Disse ble behandlet i UU-møtet 2. september i år (sak 45/15). Departementet bemerker at UiB «er tildelt 1050 studieplasser (sic) siden 2008. Studiepoengproduksjonen (sic) er ikke økt tilsvarende. Det er styrets oppgave å påse at målene departementet setter, blir nådd».

Vedlagt følger en rapport som viser utviklingen i studenttall, studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon ved UiB. I det videre drøftes gjennomføring, studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon. I tillegg drøftes frafall, samt at noen kjente årsaker til frafall framstilles.

Å knytte både studiepoengproduksjon **og** kandidatproduksjon til gjennomføring, blir særlig viktig i lys av de endringene i finansieringssystemet som er foreslått i statsbudsjettet. «Regjeringa foreslår endringer i finansieringssystemet for universitet og høyskolar for å sikre bedre måloppnåing. Endringane har budsjetteffekt frå 2017.» (Prop. 1 S (2015–2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) s. 18). I korte trekk går forslaget ut på å beholde studiepoengproduksjon og utvekslingsstudenter som indikator, å bevare dagens finansieringskategorier (A-F) samt å innføre en indikator for ferdige bachelor-, master- og PPU-kandidater (s. 281-282 i proposisjonen).

Gjennomføring og studiepoengproduksjon

UiB fikk tildelt 198, 50 og 60 studieplasser på henholdsvis bachelor-, master- og profesjonsnivå i perioden 2008 til 2014. I tillegg fikk PPU 40 studieplasser i 2009. Dette er 348 studieplasser totalt, noe som tilsvarer 1050 budsjetterte studieplasser totalt.

I tilbakemeldingen fra etatsstyringsmøtet påpekes det at «det fremdeles er et potensial for at flere studenter gjennomfører på normert tid», til tross for faktorer som «mobilitet mellom studier eller institusjoner».

Dersom UiB skal øke gjennomføringen i studiene tilsvarende forventningene fra departementet, betyr dette at vi skal levere 1050 flere 60-SPE-enheter i 2015 enn i 2008. Med en økning i studenttallet i samme periode på 1136 må gjennomføringsgraden, målt som sammenhengen mellom antall studenter og produserte 60-SPE-enheter, være på nærmere 100% dersom vi skal nå denne målsetningen.

Vedlagte rapport viser utviklingen i studieplasser og hvordan tilførsel av nye studieplasser påvirker opptaksrammen. I tillegg vises utviklingen i antall studenter, antall produserte studiepoeng og antall kandidater, fordelt på studienivå og fakultet. Rapporten viser at studieproduksjonen i perioden 2008-2014 økte fra 9015,7 60-SPE-enheter i 2008 til 9383,3 studiepoengenheter 60-SPE-enheter i 2014, en økning på 368 studiepoengenheter.

Et ensidig fokus på studiepoengproduksjon gir imidlertid et unyansert bilde av utviklingen. Studiepoengproduksjonstallene skjuler interne omgjøring til årstudier, svingninger i studenttallet, permisjoner, tidspunktet for tildelingen av nye studieplasser, gjennomføringsgrad og andre faktorer som påvirker tallene. At økningen ikke er større enn 368 60-SPE-enheter kan forklares med disse faktorene.

Studiepoengproduksjonen på master- og profesjonsnivå har økt med kun 16,6 og 58,4 studiepoengenheter 60-SPE-enheter. Høy kandidatproduksjon, kombinert med relativt få nye tildelte studieplasser, sørger for at studenttallet på master- og profesjonsnivå holder seg relativt stabilt. Og ettersom studiepoengproduksjonen er en funksjon av registrerte studenter, blir også studiepoengproduksjonen stabil på disse nivåene. På bachelornivå spiller omgjøring til årstudier en

rolle. Studiepoengproduksjonen på årstudiene har sunket med 50 60-SPE-enheter i stedet for å øke med 40. Dette tilsvarer et nettotap på nesten 100 60-SPE-enheter, til tross for økende antall studenter.

For å gi et klarere bilde av utviklingen bør produksjonen av 60-SPE-enheter suppleres med et mål på studiepoengproduksjon per student. Ved UiB ligger denne på ca. 45 studiepoeng per student i den aktuelle perioden. Dette tilsvarer en gjennomføringsgrad på 75%.

Gjennomføring og kandidatproduksjon

En annen måte å måle gjennomføringsgrad på er som andel kandidater som gjennomfører på normert tid.

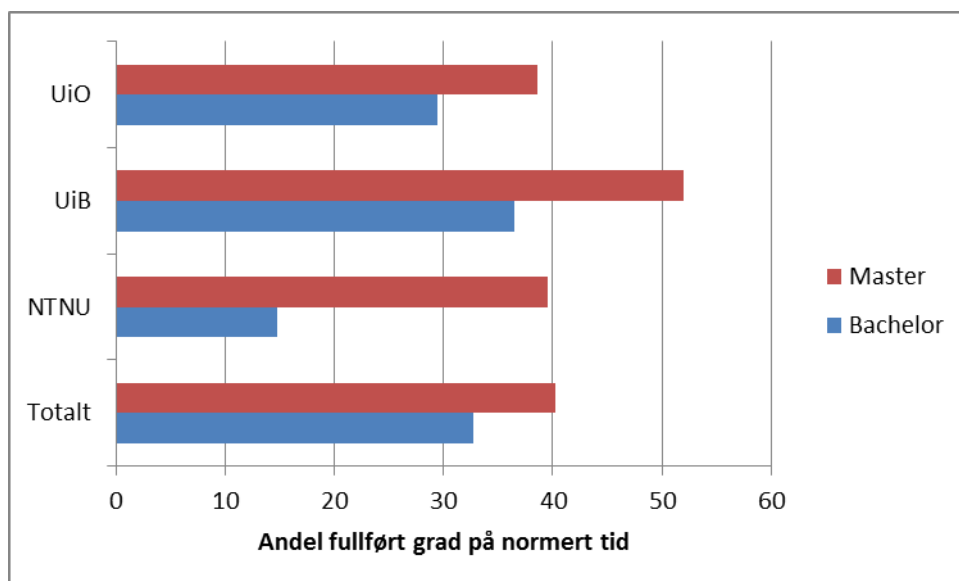
I europeisk sammenheng er gjennomføringsgraden målt i andel kandidater som fullfører en grad på normert tid på ca. 60 %, ifølge tall fra «Education at a Glance». Norge ligger midt på treet med en gjennomføringsgrad på 59% (for 1999-kullet per 2011). Danmark og Finland hadde en gjennomføringsgrad på 80 og 76%, mens Sverige hadde 48%. Gjennomføringsgraden var høyest i Japan med hele 91% (Education at a Glance 2013, side 71), se figur 2.

Table A4.1. Completion rates in tertiary education (2011)

	Method	Year for new entrants		Tertiary education				Tertiary-type A education				Tertiary-type B education				
		5A	5B	Completion rates (completed at least first SB or SA programme) ¹			Not graduated from tertiary education (4) = 100-(1)	SA completion rates (completed at least first SA programme) ²			Not graduated from SA level but re-oriented with success at SB level	SB completion rates (completed at least first SB programme) ³			Not graduated from SB level but re-oriented with success at SA level	
				M+W	Men	Women		M+W	Men	Women		M+W	Men	Women		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)					
OECD	Australia	Cross-section	2005-07	m	m	m	m	82	74	88	m	m	m	m	m	
	Austria	Cross-section	2006-08	m	m	m	m	65	63	67	m	m	m	m	m	
	Belgium (Fl.)	True cohort	2007-08	2007-08	73	66	79	27	69	62	76	4	73	65	79	1
	Canada	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Chile	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Czech Republic	True cohort (ISCED 5A), cross-section (ISCED 5B)	2001	2001	72	64	78	28	75	67	83	m	59	49	64	m
	Denmark	True cohort	2000-01	2000-01	81	78	84	19	80	77	83	3	68	68	69	6
	Estonia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Finland	True cohort	2000	a	76	66	83	24	76	66	83	a	a	a	a	a
	France	Longitudinal survey	2002-09	2002-09	80	m	m	20	68	m	m	14	73	m	m	2
	Germany	True cohort (ISCED 5A), cross-section (ISCED 5B)	1999-2002	2008-09	m	m	m	m	75	73	77	a	75	71	77	a
	Greece	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Hungary	Cross-section	2006-07 / 2009-10	2009-10	53	48	56	47	48	45	50	m	42	33	47	m
	Iceland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Ireland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Israel	m	m	m	m	m	m	m	66	62	70	m	m	m	m	m
	Italy	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Japan	Cross-section	2004-06	2008	90	87	92	10	91	88	95	m	87	86	89	m
	Korea	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Luxembourg	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
	Mexico	Cross-section	2007-08	2009-10	66	61	72	34	67	61	72	m	62	58	67	a
	Netherlands	True cohort	2003-04	a	72	65	78	28	72	65	78	m	m	m	m	a
	New Zealand	True cohort	2004	2004	59	56	61	41	66	65	67	5	45	41	48	7
	Norway	True cohort	1999-2000	1999-2000	59	52	64	41	59	52	64	m	59	55	64	m
	Poland	Cross-section	2006-09	2008-09	62	48	74	38	62	48	74	m	64	46	68	m
	Portugal	Cross-section	2006-10	2009	67	59	73	33	67	59	73	m	m	m	m	n
	Slovak Republic	Cross-section	2006-09	2008-10	71	m	m	29	71	m	m	m	76	68	80	m
Slovenia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
Spain	Cross-section	2008-09	2007-10	m	m	m	m	78	70	84	m	73	71	74	m	
Sweden ⁴	True cohort	2002-03	2002-03	53	53	53	47	48	48	48	5	50	49	50	6	
Switzerland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
Turkey	Cross-section	2007-08	2009-10	75	72	78	25	88	86	90	m	62	60	66	m	
United Kingdom	Cross-section	2007-08	2007-08	72	m	m	28	79	m	m	m	53	57	51	m	
United States ⁵	Longitudinal survey	2003-04	2003-04	53	51	54	47	64	61	67	m	18	18	18	m	
OECD average				68	62	72	32	70	65	74	m	61	53	60	m	
EU21 average				69	61	73	31	69	62	73	m	59	52	60	m	
Other G20	Argentina	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Brazil	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	China	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	India	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Indonesia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Russian Federation	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Saudi Arabia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	South Africa	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
G20 average				m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	

Figur 1 Gjennomføringsgrad for ulike land. «Tertiary-type A education» angir studier på universitetsnivå. Kilde: Education at a Glance 2013, side 71.

Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport fra 2014 viser følgende bilde for NTNU, UiO og UiB:

Figur 2 Andel fullført grad på normert tid for forskjellige institusjoner. Tall hentet fra vedlegg til Tilstandsrapporten 2014, side 34 og 40.

I følge tilstandsrapporten ligger UiB godt an blant de norske universitetene i denne sammenhengen, samtidig som vi ligger dårlig an i forhold til snittet i OECD. Ved UiB hadde 36,5% av bachelorkullet fra 2010 oppnådd en grad våren 2013. Tallene for NTNU, UiO, og for universitetene totalt er henholdsvis 29,5%, 14,8% og 32,7%. Andelen av masterkullet fra 2011 ved UiB som hadde fått en grad våren 2013 var 52%, mot 39,5%, 38,6%, og 40,2% for henholdsvis NTNU, UiO og universitetene totalt.

Ser vi på kandidatproduksjonen i forhold til nye tildelte studieplasser i perioden 2008 – 2014, får vi et noe annet bilde enn dersom vi ser på økningen i studiepoengproduksjon. Av de 348 nye tildelte plassene er det kun 273 som er relevante i denne sammenhengen, idet de resterende 75 kandidatene forventes uteksaminerte først i perioden 2015-2018. Kandidatproduksjonen økte fra 2303 i 2009 til 2503 i 2014. Dette tilsvarer en økning på 200 kandidater, eller 73% av de 273 nevnte studieplassene.

Rapporten viser store forskjeller mellom fakultet og studienivå. På profesjonsstudiene kommer de klassiske profesjonsstudiene (medisin, odontologi, psykologi og jus) best ut. Studiepoengproduksjonen per student ved Det juridiske, medisinsk-odontologiske og psykologiske fakultet har variert mellom henholdsvis 47-51, 53-64 og 55-61 i perioden 2008-2014, mot 39-44, 42-50 og 37-46 for Det humanistiske, matematisk-naturvitenskapelige, og samfunnsvitenskapelige fakultet. Kandidatproduksjonen på de klassiske profesjonsstudiene er så høy at den ligger tett opp til de årlige opptaksrammene i størrelse.

På bachelornivå kommer Det matematisk-naturvitenskapelige, medisinsk-odontologiske og samfunnsvitenskapelige fakultet best ut med studiepoengproduksjon per student på mellom 39-41, 48-58 og 40-21 i perioden 2008-2014. Når det gjelder kandidatproduksjon som andel av opptaksramme kommer Det medisinsk-odontologiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet igjen best ut med andel på 57-102 og 52-57% de siste fem år.

Både studiepoengproduksjonen og kandidatproduksjonen følger en hierarkisk struktur basert på studienivå. Studiepoengproduksjonen per student er høyest på profesjonsstudiene, og lavest på årstudiene. Også kandidatproduksjonen, som andel av opptaksrammene, er høyest på profesjonsstudiene og lavest på bachelorstudiene.

Frafall

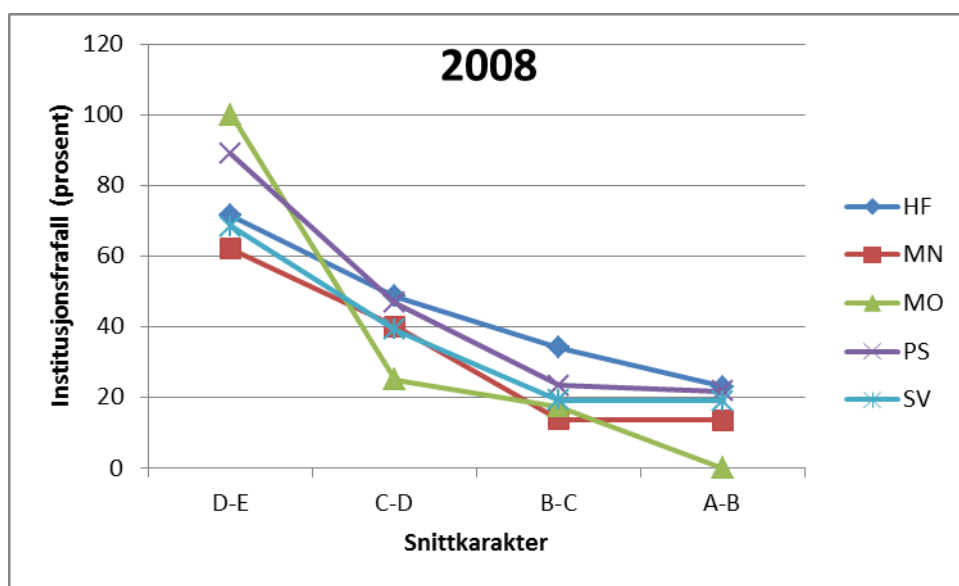
En av de viktigste faktorene for å redusere gjennomføringsgraden er frafall. I tilbakemeldingen fra etatstyringsmøtet påpeker departementet viktigheten av å arbeide med årsakene til frafall.

«Departementet forventer at institusjonen kartlegger årsakene til frafall og vurderer eventuelle tiltak de

har satt i gang og iverksetter adekvate tiltak for å redusere det frafallet institusjonen kan gjøre noe med.»

Hvis vi vektlegger kandidatproduksjon heller enn studiepoengproduksjon blir spørsmålet om frafall særlig sentralt. UU-sak 29/14 (med tilhørende frafallsrapport) fra i fjor påviste at profesjons- og masterstudier har lavest frafall, mens års- og bachelorstudier har høyest. I tillegg ble det påvist at frafallet på alle studienivå holder seg stabilt år etter år. For årskullet som startet sine studier i 2009 fordelte frafallet seg på følgende måte langs studienivåene: årstudier 67%, bachelor 40%, master 16% og profesjonsstudier 17%.

Videre viste frafallsrapporten at studenter med karaktersnitt mellom E og D har et institusjonsfravall mellom 60 og 100 prosent, avhengig av fakultet, og at blant de som har snittkarakter mellom A og B faller 0 til 23 prosent fra, avhengig av fakultet.

Figur 3 Institusjonsfravall per juni 2014 som andel av snittkaraktergrupper for 2008-kullet. Kilde: Frafallsrapporten i UU-sak 29/14.

Frafallsrapporten diskuterte også funn i norsk faglitteratur. Aamodt & Hovdhaugen (NIFU 2011, side 41-42) kom fram til samme konklusjon for bachelorstudier ved NTNU, UiB, UiO, og UiT.

Når det gjelder mulige årsaker til frafall hevder Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, s.110) at «studenter med lavt utdannete foreldre» har «generelt høyere frafall» på bachelornivå. På en annen side viste funnene til Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, side 109-11) at foreldrenes utdanningsnivå, «sosiale forskjeller» ikke påvirker frafallet på masternivå. UU-sak 29/14 konkluderte da med at dette trolig skyldtes at inntakskvaliteten for masterstudenter gjennomgående er høy.

I følge Hovdhaugen et al (NIFU 2013, side 26) er det en «klar sammenheng» mellom studiepoengproduksjon og karakterer fra videregående skole. Deres funn for HF, SV og MN på nasjonalt nivå viser at karaktermessig svake studenter kun klarer «å ta omtrent halvparten av et fulltidstudium». Denne konklusjonen er i overensstemmelse med funnene i UU-sak 29/14, hvor de frafalte studenters studiepoengproduksjon ligger rundt 30 studiepoeng.

At inntakskvalitet påvirker frafallstatistikken er ikke unikt for høyere utdanning i Norge. «Higher Education Funding Council for England» konkluderer med at en av hovedfaktorene som avgjør om studenter faller fra eller ikke er «entry qualifications» (HEFCE 2015, side 23).

På europeisk nivå utarbeidet «Network of Experts on Social Aspects of Education and Training» (NESET) en rapport for den Europeiske Kommissjonen hvor en gjennomgang av faglitteraturen viste 6 hovedårsaker (med tilhørende faktorer) som bidrar til frafall (NESET 2013, side 71). Blant disse er

- studentenes «dårlige kvalifikasjoner»

- feil studievalg
- «lavt oppmøte på forelesninger»
- «ikke-stimulerende læring»,
- manglende forståelse for hvordan studiene «relaterer til fremtidig karrieremuligheter»
- negative faktorer internt i institusjonene.
Disse kan være:
 - «dårlige vurderingspraksiser»
 - lite hjelpsomme ansatte
 - «ikke-student sentrert pensum og pedagogikk».

Videre viser en undersøkelse om gjennomføring på UiB, Mikalsen & Strøm (Mikalsen & Strøm 2009, side 19), at «13 prosent av de som har svart på undersøkelsen» oppga «at de ikke hadde planer om å ta en grad da de begynte å studere». Studentene i undersøkelsen vurderte også de faglige forholdene ved UiB. Svarene fra ikke-fracfalte og fracfalte ble satt opp mot hverandre (Mikalsen & Strøm 2009, tabell 1 side 6). De største avvikene mellom de ikke-fracfalte og fracfalte var på spørsmålet om hvor interessant de fant studieprogrammet, hvordan de vurderte egen arbeidsinnsats og i hvilken grad de opplevde faglig tilhørighet.

Saken legges med dette fram for utdanningsutvalget til drøfting, med vekt på hvilke tiltak som kan gjennomføres for å øke gjennomstrømningen og redusere fracfall fra studieprogrammene ved UiB.